

ЯК ПАДАРОЖНІЧАЮЦЬ... ЗУБАСТЫЯ КІТЫ?

Упершыню ў Беларусь з Крыма
прывезлі на гастролі бялук

Карэспандэнты «Звязды» пабывалі ў перасоўным цырку на вадзе, калі ён працаваў у Віцебску, і пацікавіліся, як падарожнічаюць бялукі вагой больш за 400 кілаграмаў. Здзівіліся таму, што трэба каля 15 тон солі, каб зрабіць для іх «марскую ваду». Зразумела, не абышлося без пытанняў пра асаблівасці дрэсіроўкі гэтых прадстаўнікоў віду зубастых кітоў. Паколькі ў бялукі няма спіннага плаўніка, яе яшчэ называюць «баскрылы дэльфін».

ПРАФЕСІЯ, ЯКОЙ АФІЦЫЙНА НЯМА

Шацёр, у якім выступаюць бялукі, манціруецца ўсяго за 2-3 дні. У глядзельнай зале больш за 300 месцаў. Калі мы на-прасіліся за кулісы дэльфінарыя на колах, павінна была пачацца рэпетыцыя. Дзве бялукі: дзяўчынка Полі і хлопчык Эльф, калі мы зайшлі ў шацёр, забавляліся ў вялікім басейне. Убачыўшы дрэсіроўшчыка, яны хуценька падплылі да яго. Падчас трэніроўкі паказвалі розныя трукі. Сярод іншага вы-скаквалі з вады, каб дакрануцца пясчакмі да вялікіх шароў, гулялі з мячамі, паказвалі, як карысна чысціць зу-бы... А цалаваліся як цудоўна!

— Я з Крыма, а дакладней — з Сева-стопаля. І мае парт-нёры (бялукі) адтуль. Іх не ў гадавальніку вырашчлі, злавлілі ў акіяне. Я — не дрэ-сіроўшчык, а трэнер марскіх млекакормя-чых. Дарэчы, афіцый-на такой прафесіі ня-ма. І трэніраваць бя-лук нідзе не вучаць. Я — самавучка, — распавядае **Сяргей Калягенка**.

Гэты вельмі пры-ветлівы 28-гадовы мужчына сказаў, што трапіў у дэльфінарыі выпадкова прыкладна 10 гадоў таму.

— Спачатку грузчыкам працаваў, по-тым — вартаніком. Глядзеў, як працу-юць трэнеры, потым узялі ў памочнікі. Вы былі ў звычайным цырку? Заўва-жылі, што там, напрыклад, львоў і «па-караць» за непаслухмянасць на арэне могуць, калі лянуюцца? Мы з бялухамі — партнёры, — працягвае суразмоўца. Насамрэч, рэпетыцыя і выступлен-ні больш нагадваюць гульню. Вядома ж, у якасці «выгрышу» водныя гіганты атрымліваюць рыбу.

«ЖЫЛЛЁ» — 400 ТОН ВАДЫ

Сяргей з любоўю распавядаў пра сваіх «вучняў». У прыватнасці, даўжы-

ня старэйшай па ўзросце 5-гадовай Полі прыкладна 3,7 метра, вага — каля 450 кілаграмаў.

— Кормяць Полі і Эльфа выключна марской рыбай. Ядуць мойву, траску, селядзец (іх любімая «страва») і іншае. У дзень з'ядаюць прыкладна па 25 кіла-грамаў. Замарожаны корм для іх купля-ем у звычайных крамах. Бялукі высту-паюць і жывуць у гэтым басейне. Яго дыяметр — 12 метраў. Па акружнасці

ЯНЫ МОГУЦЬ І... ЛЯЧЫЦЬ

Калі гутарылі, Полі, плаваючы ля борта, «праяўляла ініцыятыву». Падумай, што раўнуе да трэнера, а высветлі-лася, што фліртуе са мной. Пару разоў пускала ў мой бок струменьчыкі вады, сваволіла. Ледзь адскочыў ад яе чарго-вага «кампліменту». З трэнерам і фато-графам мы смяяліся ад душы.

— Дарэчы, на конт «жаночага харак-тару». Самкі вучацца вельмі хутка, прак-тычна адразу схоплі-ваюць, але ў працы пачынаюць трохі халтурыць. А самцы, як правіла, вучацца горш, але працуюць без сюрпрызаў. Так, і ў бялук можа быць дрэнны настрой. Я гэта адчуваю. Пады-маюся на масток і адразу бачу, хто будзе сёння горш пра-цаваць, а хто добра.

Яны ж і «размаўля-юць»... Як разумеюць мяне? Рэагуюць на жэсты. Ім не прыны-пова, хто з імі працуе. Але па-рознаму, мож-на так сказаць, на-ладжваецца кантакт. Напрыклад, адзін трэ-нер знаходзіць агуль-ную мову за паўгода. Я з імі толькі месяц працую, — інтрыгуе крымчанін.

Бялукі, як і дэль-фіны, выкарыстоў-ваюцца ў так званай дэльфінатэрапіі. Яны спакайнейшыя за

дэльфінаў. З імі камфортней тым, хто не вельмі добра плавае. Сеансы рэка-мендуюцца для карэкцыі псіхічнага раз-віцця людзей з захворваннямі нервовай сістэмы, для лячэння ранняга дзіцячага аутызму, дзіцячага цэрабральнага па-ралічу і іншых захворванняў.

Зразумела, у цыркавых бялук іншыя задачы. Але іх выступленне ўжо сам па сабе — псіхатэрапеўтычны сеанс. А яшчэ яны і... прафесійныя мастакі. У Віцебску карціны, намалёваныя бялухамі падчас паказу, прадавалі на аўкцыёне. (Адзін з твораў купілі за 400 тысяч руб-лёў.)

Таксама бялукі выкарыстоўваюцца ў якасці памочнікаў для вадалазаў, слу-жаць у арміі, дапамагаюць здымаць пад вадою фільмы...

Пасля Віцебска бялук, паўночных марскіх львоў, марскіх коцікаў можна будзе ўбачыць і ў іншых гарадах краіны... Усё лета артысты плануюць ра-даваць сваім шоу жыхароў Беларусі. Вядома ж, у Мінску можна ўбачыць дэльфінаў. Але бялукі — гэта кіты, якія «самі» могуць прыехаць у глыбінку.

Аляксандр ПУКШАНСКІ

А вы ведалі, што...

- ♦ Цяжарнасць бялукі — да 14 месяцаў, немаўля яна корміць грудным малаком.
- ♦ Пры нараджэнні бялукі цёмнага колеру, «аж чорныя». Калі вырастаюць, становяцца беласнежнымі, бо жывуць у паўночных шыротках.
- ♦ Як паведаміў трэнер, вядомы толькі адзін выпадак, калі бялуха нара-дзіла ў няволі (у Кітаі).
- ♦ У дзікай прыродзе бялуха можа быць вагой 3 тоны і 6 метраў у даўжыню.
- ♦ Бялуха можа плыць з хуткасцю 22 кіламетры ў гадзіну.
- ♦ Бялукі жывуць на волі ў сярэднім 40 гадоў, а ў дэльфінарыях могуць і 70.
- ♦ На Алтаі самая высокая гара Бялуха вышыняй 4440 метраў; ёсць і са-малёт кампаніі Airbus, у назве якога ёсць слова «бялуха».

Шчасце — побач

Што агульнага ў мінчан і, напрыклад, жыхароў Барсе-лоны? Думаю — дабрыня. Але праяўляецца яна трохі па-рознаму. Нядаўна я вярнулася ў Мінск пасля тыдня, праведзенага ў Барселоне, і зараз паспрабую раска-заць пра гэта.

Усе адзначаюць дабрыню і гасціннасць беларусаў. І гэта насам-рэч так. Памятаеце, як у 2011-м пасля тэракта мінскія таксісты бясплатна развозілі пасажыраў метро? А потым мы ўсе разам збіралі грошы, каб дапамагчы ахвярам? Упэўнена, кожны з нас можа ўспомніць не адзін выпадак, калі яму або яго знаёмым ці сябрам дапамагалі абсалютна незнаёмыя людзі. Так, мы, бе-ларусы, заўсёды прыйдзем на дапамогу, калі нешта здарыцца. Але праяўляць свае пачуцці на людзях, нават самых добрых, мы часта саромеемся.

Памятаю адзін не вельмі шчаслівы для мяне, хоць і дробязны насамрэч, выпадак, калі я, спяшаючыся да аўтобуса, зачэпілася за нешта і ўпала, разбіўшы калена да крыві і парваўшы сумку, якой спрабавала затармазіць. Паднялася... Побач, на прыпынку, стаялі людзі і старанна рабілі выгляд, што нічога не заўважылі. А мне хацелася праваліцца скрозь зямлю... Добра, што вадзіцель (добры чалавек!), відаць, убачыў маю бяду: пачакаў, пакуль я, кульгаючы, дабрала да аўтобуса, і толькі тады зачыніў дзверы.

Нядаўна ў Барселоне я не заўважыла шклянныя дзверы ней-кага магазінчыка і з усяго размаху ўехала ў іх ілбом. Малады хлопец, што стаяў непасадаль, тут жа кінуўся да мяне і, лапачучы нешта на сваёй мове, пачаў... гладыць мяне па галаве. Маўляў, усё будзе добра, да вяселля заживе — менавіта так я ўспры-няла гэты яго непасрэдны жэст. І сапраўды, дробязь, было б чаго хвалявацца...

Іншым разам я думаю: цікава, ці змог бы хтосьці з белару-саў адрэагаваць такім жа чынам у дачыненні да незнаёмага чалавека? Вельмі сумняваюся. Мы, беларусы, чамусьці больш суровыя ў праяўленні сваіх пачуццяў і не надта схільны па-казваць сваю прыязнасць ці спачуванне, асабліва калі на нас глядзяць іншыя.

Я была ў Барселоне якраз тады, калі там праходзіў «Marato Barcelona» — штогадовы марафон, на які ў горад з'язджаюцца бегуны з усяго свету. Ехала ў метро і спачатку не магла зразу-мець, адкуль столькі людзей (гэта была раница нядзелі, а народ, як у мінскім метро ў час пік). Але ўразіла мяне ўсё ж не гэта. У нейкі момант цягнік рэзка тармазнуў і людзі літаральна пасыпа-ліся адзін на аднаго. Ведаеце, якая рэакцыя была ў пасажыраў? Усе пачалі смяяцца, жартаваць, і людзі, што стаялі і трымаліся за поручні, сталі з усмешкамі працягваць руку дапамогі тым, каму не было за што трымацца: маўляў, трымайся за мяне... У мінскай падземцы я такога пакуль што не бачыла.

Я здымала пакой у апартаментнах (у параўнанні з гатэлямі гэта больш танны варыянт размяшчэння). Раніцай, на хуткую руку нешта перахапіўшы, выходзіла з дома і збочвала ў маленькую кавярню, што была насупраць, каб выпіць гарачай кавы. «Доб-рай раницы!» — радасна вітала мяне афіцыянтка па-іспанску. «Добрай раницы!» — радасна адказвала я па-англійску. Мы цу-доўна разумелі адна адну. Яна рабіла мне каву, смяялася, нешта напывала, падсоўвала мне свежы часопіс пагартца і жэстамі паказвала, які цудоўны дзень настаў, надвор'е і ўсё астатняе — проста клас! Дарэчы, так было практычна ў кожнай кавярні, у якую я завітвала. І ўсмішкі, як ні дзіўна, былі сапраўднымі.

Толькі не трэба казаць, што іспанцы бесклапотныя і бестур-ботныя. У Іспаніі самы высокі на Захадзе ўзровень беспрацоўя, і іншых праблем таксама хапае.

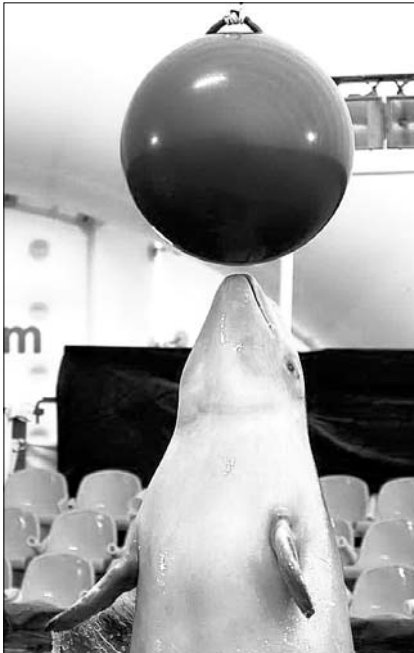
Ведаеце, на якой думцы я сябе міжволі лаўлю? А можа, яны так паводзяць сябе таму, што, як ні парадасальна гэта прагу-чыць, крыху большыя эгаісты, чым мы? Толькі іх эгаізм больш разумны і, магчыма, трымаецца на вельмі цвярозай думцы: калі хочаш, каб у цябе быў добры настрой і, наогул, адчуваць сябе камфортна, зрабі так, каб было камфортна твайму суседу.

Менавіта гэтым жаданнем пачуваць сябе добра тлумачацца, на маю думку, і ветлівасць, і прыязнасць, і жаданне сустпаць. Ты паказваеш: праходзьце (бо, здаецца, падыйшла крыху пазней). А табе ў адказ: праходзьце, калі ласка, вы. І гэтая ветлівая пантаміма працягваецца да той пары, пакуль, нарэшце, першым не пойдзе той, у каго раней здадуць нервы (жарт, калі хто не зразумеў).

А калі сур'ёзна, то паводзіны іспанцаў вельмі добра ўклад-ваюцца ў тэорыю разумнага эгаізму Чарнышэўскага, які лічыў неабходнымі аб'яднанне і ўзаемадапамогу, узаемападтрымку лю-дзей, таму што мы не можам быць шчаслівымі «самі з сабой», а толькі ў зносінах з іншымі людзьмі. Прычым наша шчасце цалкам залежыць ад шчасця вельмі многіх. Нездарма ж гавораць: «Па-крыўджаны крыўдзіць іншых, шчаслівы — адорвае шчасцем».

А што ж мы, беларусы, няўжо не разумеем гэтага? Разуме-ем, безумоўна. Але, як мне падаецца, у нас уступаюць у гульню крыху іншыя фактары. Колькі разоў нам было «не да жыру»? Таму ў нас культура выжывання, а не культура жыцця. Але на дварэ дваццаць першае стагоддзе. Ужо 70 гадоў мірнае неба над галавой. Можа, час вучыцца быць шчаслівымі?

Святлана БУСЬКО

Фота Віктара Ніколаева.

Фота Анастасіі Кішчука.